سکڻ ۽ سيکارڻ جي حلقن جو جدول

(1): مختلف موضوعن تي مختصر بيان: **5** منٽ (2): دُعا ياد ڪرڻ: **5** منٽ (3): فڪرِ مدينہ: **5** منٽ ڪُل وقت: **15** منٽ

اڄ جي سکڻ ۽ سيکارڻ وارن حلقن ۾ 72 نيڪ اعمال مان هڪ عمل **اسراف کان بچڻ** جي باري ۾ مفيد معلومات فراهم ڪئي ويندي ۽ **ايمان مفصل** ياد ڪرائي ويندي. آخر ۾ **نيڪ اعمال** جي رسالي مان اجتماعي جائزو پڻ ورتو ويندو. اِنْ شَآءَاللّٰهُ الْکَرِيْم!

اسراف کان بچڻ

دُرُود شريف جي فضيلت

فرمانِ آخري نبي، رسولِ هاشمي صَلَّی اللّٰهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: مون تي ڪثرت سان درود پاڪ پڙهو بيشڪ توهان جو مون تي درود پاڪ پڙهڻ توهان جي گناهن جي لاءِ بخشش آهي. (1)

صَلُّوْا عَلَی الْحَبِيْب! صَلَّی اللّٰهُ عَلٰی مُحَمَّد

نيڪ اعمال نمبر 49

پيارا اسلامي ڀائرو! اميرِ اهلسنت دَامَتْ بَرَکَاتُهُمُ الْعَالِيَه نيڪيون ڪرڻ ۽ گناهن کان بچڻ جي لاءِ اسلامي ڀينرن، اسلامي ڀائرن ۽ شاگردن وغيره لاءِ سوالن جي صورت ۾ ”نيڪ اعمال“ جا مختلف رسالا ترتيب ڏنا آهن. اڄ اسان ”72 نيڪ اعمال“ جي رسالي مان نيڪ عمل نمبر 49 جي باري ۾ مفيد معلومات حاصل ڪنداسين. نيڪ عمل نمبر 49: ڇا اڄ توهان مسجد، گهر، آفيس وغيره ۾ اسراف کان بچڻ

1... تاريخ مدينة دمشق،جلد:61،صفحه:381۔

جي ڪوشش ڪئي؟ (مثال طور: لائيٽ، پکو، بجلي وغيره جو بنا ضرورت استعمال ڪرڻ، ضرورت کان وڌيڪ پاڻي هارڻ يا وهائڻ).

اسراف جي تعريف

غير حق ۾ صرف (يعني خرچ) ڪرڻ **اسراف** آهي[1].

وضاحت: ڪنهن بہ شيءِ کي بلا ضرورت ۽ بي فائده خرچ ڪرڻ اسراف چئبو آهي. مثال طور فضول خرچي ڪرڻ جهڙوڪ: ۞ لائيٽون ۞ پنکا ۞ اي سي وغيره بغير ضرورت جي هلندڙ ڇڏي ڏيڻ ۞ جتي هڪ لائيٽ سان ڪم هلي سگهي اتي ٻہ يا وڌيڪ لائيٽون ٻارڻ ۞ ضرورت کان وڌيڪ پاڻي هارڻ يا وهائڻ ۞ قابلِ استعمال شيون مثال طور هڏي سان ٻوٽي لڳل هجي، بغير صاف ڪئي اڇلائي ڇڏڻ، ماني جا ڪنارا وغيره اڇلائي ڇڏڻ وغيره سڀ اسراف جون صورتون آهن.

آيتِ مبارڪ

الله پاڪ فرمايو:

وَلَا تُسْرِفُوْا ؕ اِنَّهٗ لَا یُحِبُّ الْمُسْرِفِیْنَ ﴿۱۴۱﴾

ترجمو ڪنزالعرفان: ۽ فضول خرچي نہ ڪيو بيشڪ هو فضول خرچي ڪندڙن کي پسند ناهي فرمائيندو. (پاره:8،الانعام :141)

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم

۞ جيڪو مياني روي اختيار ڪندو آهي، الله پاڪ ان کي مالدار بڻائي ڇڏيندو آهي ۽ جيڪو فضول خرچي ڪندو آهي، الله پاڪ ان کي فقير ڪري ڇڏيندو آهي[2]. ۞ بيشڪ الله پاڪ 3 ڪمن کي پسند ناهي فرمائيندو: فضول ڳالهيون، مال ضايع

---

1 فتاویٰ رضویه،جلد:1،صفحه:926-1

2 كنز العمال ،كتاب الاخلاق ،الاقتصاد والرفق فى المعيشة ،جز:3،جلد:2،صفحه:24 ، حديث :5434-

ڪرڻ ۽ تمام گهڻا سوال ڪرڻ.[1]

پيارا اسلامي ڀائرو! قيامت جي ڏينهن هر نعمت بابت سوال ڪيو ويندو. هڪ محتاج شخص نبي ڪريم صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي بارگاهه ۾ عرض ڪيو: يارسول الله صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم! ڇا مون تي به ڪا نعمت آهي (جنهن بابت مون کان پڇيو ويندو)؟ فرمايائون: ها، سايو، جتيون ۽ ٿڌو پاڻي توکي به ميسر آهي، قيامت جي ڏينهن انهن بابت پڇيو ويندو.[2]

اسراف جي مُتعلق احڪام

(1) اسراف (فضول خرچي ڪرڻ) مذموم (برائي) آهي.[3] (2): ٻن صورتن ۾ اسراف ناجائز ۽ گناهه آهي (1): هڪ (اهو) ته ڪنهن گناهه جي ڪم ۾ خرچ ڪرڻ. مثال طور: شراب نوشي، جوا، گانن باجن ۾ مال خرچ ڪرڻ. (2): بيڪار صرف مال ضايع ڪرڻ. مثال طور: بچيل کاڌو اجلائي ڇڏڻ، بغير ضرورت پنکا، لائيٽون، نل وغيره هلندڙ ڇڏي ڏيڻ.[4] (3): مسجد يا مدرسي جي پاڻي سان وضو ڪرڻ وقت ضرورت کان وڌيڪ پاڻي خرچ ڪرڻ حرام آهي.[5]

اسراف جا نقصان

۞ اسراف تنگدستي جو سبب آهي، ڇاڪاڻ ته جيڪو الله پاڪ جي نعمت جي قدر نٿو ڪري، ان کان اها نعمت کسي ويندي آهي. ۞ اسراف ڪرڻ شيطاني ڪم آهي. ۞ اسراف ڪرڻ واري کي شيطان جو ڀاءُ چيو ويو آهي. ۞ اسراف ڪرڻ وارو الله پاڪ کي پسند ناهي. ۞ قيامت جي ڏينهن اسراف جو حساب ڏيڻو پوندو.

اسراف کان بچڻ جا طريقا

---

[1] بخاري، صفحه 537، حديث: 1477، مطبوعه دمشق۔

2 تفسير الدر المنثور ،پاره:30،سورۃ تكاثر،زير آيت :8 ،جلد:8،صفحه:619۔

3فتاوی رضويه،جلد:1،صفحه:984،بتغير قليل ۔

4 فتاوی رضويه،جلد:4،صفحه:940 ۔

[5] فتاوی رضويه ،جلد:1،صفحه:658،ملخصًا-

۞ اسراف جي انجام تي غور ڪريو تہ نعمت جي بي قدري ڪرڻ جي ڪري جيڪڏهن اها نعمت اسان کان کسي وئي تہ ڪهڙي مشڪل پيش ايندي. ۞ علمِ دين حاصل ڪريو تہ جيئن جهالت جي ڪري ٿيندڙ اسراف کان محفوظ رهو. ۞ نعمتن جي قدر دل ۾ وڌايو ۽ احساس پيدا ڪريو! ڪڏهن ڪڏهن غفلت ۽ لاپرواهي جي ڪري اسراف جي گناهہ ۾ مبتلا ٿي رهيا هوندا آهيون. ۞ عاجزي اختيار ڪريو. ۞ موت کي ڪثرت سان ياد ڪريو! اِنْ شَآءَ اللّٰهُ الْكَرِيْم! دل تان دنيا جي محبت ختم ٿيندي، گناهن کان بچڻ ۽ نيڪيون ڪرڻ جو ذهن بڻجي ويندو.

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّد

سڪڻ سيکارڻ جي حلقن ۾ ياد ڪرائڻ واري دعا

ايمان مُفصَّل

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَ مَلٰٓئِكَتِهٖ وَ كُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَ
الْقَدْرِ خَيْرِهٖ وَ شَرِّهٖ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ ط

ترجمو: مان ايمان آندو اللّٰه پاڪ تي، ان جي ملائڪن تي، ان جي ڪتابن تي، ان جي رسولن تي، قيامت جي ڏينهن تي، ۽ ان تي تہ چڱي ۽ بري تقدير اللّٰه پاڪ جي طرف کان آهي، ۽ موت کان پوءِ ٻيهر اٿارجي وڃڻ تي.[1]

اجتماعي جائزي جو طريقو (72 نيڪ اعمال)

روزانو 56 نيڪ اعمال:

(1): سنيون سنيون نيتون ڪيون؟ **(2):** پنج ئي نمازون باجماعت ادا ڪيون؟ **(3):**

1مستدرک، جلد:2،صفحہ:230،حديث: 2016۔

هر نماز کان پهريان نماز جي دعوت ڏني؟ **(4):** رات جو سُوْرَةُالْمُلْك پڙهي يا ٻڌي ورتي؟ **(5):** هر نماز کان پوءِ آيت الڪرسي، تسبيحِ فاطمه ۽ سُوْرَةالْاِخلاص پڙهي؟ **(6):** ڪنز الايمان مان 3 آيتون يا صِراطُ الجنان مان 2 صفحا ترجمي ۽ تفسير سان پڙهيا يا ٻڌا؟ **(7):** شجري جا اوراد پڙهيا؟ **(8):** 313 ڀيرا دُرُود شريف پڙهيو؟ **(9):** اکين کي گناهن کان بچايو؟ **(10):** ڪَنَن کي گناهن کان بچايو؟ **(11):** فضول نظري کان بچندي نگاهون جهڪائي رکيون؟ **(12):** 12 منٽ مڪتبة المدينہ جو اصلاحي ڪتاب پڙهيو؟ **(13):** اذان ۽ اقامت جو جواب ڏنو؟ **(14):** غصي جو علاج ڪيو؟ **(15):** پنهنجو جائزو ورتو؟ **(16):** پنهنجي نگران جي اطاعت ڪئي؟ **(17):** ”توهان“ ۽ ”جي“ چئي ڳالهايو؟ **(18):** مدرسة المدينہ بالغان ۾ پڙهيو يا پڙهايو؟ **(19):** عشاء جي جماعت کان پوءِ ٻن ڪلاڪن جي اندر گهر پهچي ويا؟ **(20):** 2 ڪلاڪ ديني ڪمن تي خرچ ڪيا؟ **(21):** فجر جي لاءِ جاڳايو؟ **(22):** ٻين جي گهرن ۾ جهاتي پائڻ کان بچيا؟ **(23):** گهر ۾ درس ڏنو؟ **(24):** مسجد ۾ درس ڏنو يا ٻڌو؟ **(25):** سُنت جي مطابق لباس پهريو؟**(26):** زلفون رکڻ جي سنت تي عمل ڪيو؟ **(27):** هڪ مٺ ڏاڙهي آهي؟ **(28):** گناهه ٿيڻ جي صورت ۾ فوري طور توبهه ڪئي؟ **(29):** سُنّت جي مطابق ڪاڏو ڪاڏو؟ **(30):** مسلمانن کي سلام ڪيو؟ **(31):** سنتّن تي ڪجهه نه ڪجهه عمل ڪيو؟ **(32):** ظهر جون چار قبليہ سنتون فرض کان پهريان ادا ڪيون؟ **(33):** تهجد يا صلوٰةالّليل ادا ڪئي؟ **(34):** اوّابين يا اشراق ۽ چاشت جون نمازون پڙهيون؟ **(35):** عصر يا عشاء جون سنتِ قبليہ پڙهيون؟ **(36):** 12 ديني ڪمن مان گهٽ ۾ گهٽ هڪ ديني ڪم جي ترغيب ڏياري؟ **(37):** ٻين کان گهري ڪري شيون استعمال نہ نہ ڪيون؟ **(38):** ڪوڙ ڳالهائڻ، غيبت ۽ چُغلي کان بچيؤ؟ **(39):** ڪجهه نہ

ڪجھ وقت”مدني چينل“ ڏٺو؟ (40): ذاتي دوستي تہ نہ ڪئي؟ (41): وقت تي قرض ادا ڪيو؟ (42): عاجزي جا اهڙا لفظ تہ نہ ڳالهايا جن جي تائيد دل نہ ڪندي هجي؟ (43): صفائي ۽ سليقي جو خيال رکيو؟ (44): مسلمانن جي عيبن جي پرده پوشي ڪئي؟ (45): فجر کان پوءِ تفسير ٻڌڻ يا ٻڌائڻ جي حلقي ۾ شرڪت ڪئي؟ (46): ڪجھ نہ ڪجھ جائز ڪمن کان پهريان بسم الله پڙهي؟ (47): چوڪ درس ڏنو، يا ٻڌو؟ (48): پنهنجي والدين ۽ پير و مرشد کي ايصالِ ثواب ڪيو؟ (49): اسراف کان بچيؤ؟ (50): ٽريفڪ جي قانونن جي پابندي ڪئي؟ (51): تنظيمي طريقيڪار جي مطابق مسئلو حل ڪيو؟ (52): زبان جي گناهن کان بچيا؟ (53): فضول ڳالهين کان بچيا؟ (54): مذاق، مسخري، طنز، دل آزاري ۽ ٺهڪ ڏئي کِلڻ کان بچيا؟ (55): عمامو شريف ٻَڌو؟ (56): ماءُ پيءُ جو ادب ڪيو؟

قُفلِ مدينہ ڪارڪردگي

لکي ڪري گفتگو 12 پيرا ۞ اشاري سان گفتگو 12 پيرا ۞ نگاهون ملائڻ جي بغير گفتگو 12 پيرا.

هفتيوار 9 نيڪ اعمال

(57): اسلامي ڀينرن جي هفتيوار اجتماع ۾ ڪنهن نہ ڪنهن اسلامي ڀيڻ کي گھر مان موڪليو؟ (58): هفتيوار مدني مذاڪرو ڏٺو يا ٻڌو؟ (59): هفتيوار اجتماع ۾ اوّل کان آخر تائين شرڪت ڪئي؟ (60): يومِ تعطيلِ اعتڪاف ڪيو؟ (61): مريض يا ڏکايل جي عيادت

يا غمخواري ۽ ڪنهن جي انتقال تي تعزيت ڪئي؟ **(62):** هفتي ۾ ڪنهن
بہ ڏينهن روزو رکيو؟ **(63):** هفتيوار رسالو پڙهيو يا ٻڌو؟
(64): علائقائي دورو ڪيو **(65):** پهريان اچڻ وارن پر هاڻي نہ
اچڻ وارن اسلامي ڀائرن کي ٻيهر ماحول سان وابستہ ڪيو؟